

Трансформація професійної ідентичності жінок вимушених мігрантів (на прикладі українців з тимчасовим захистом)

Олена Мірошніченко,

*магістрантка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» м. Київ, Україна,
e-mail: miroshnichenko000@krok.edu.ua*

Ольга Васильченко,

*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» м. Київ, Україна,
e-mail: olgavm@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-2502-8072*

Військові конфлікти та інші надзвичайні ситуації часто змушують людей залишати свої домівки і шукати притулок в інших країнах. Це стало особливо актуальним для українців після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, внаслідок чого мільйони громадян були змушені покинути країну. Переїзд до іншої країни супроводжується не лише адаптацією до нових соціальних і культурних умов, але й кардинальними змінами у професійному житті. Багато жінок, які мали стабільну кар'єру та професійну ідентичність в Україні, стикаються з новими викликами та перешкодами, що призводять до трансформації їхньої професійної ідентичності.

Професійна ідентичність –це психологічна категорія, яка відноситься до усвідомлення своєї приналежності до певної професії й певного професійного співтовариства. [1] Вона формується на основі особистого досвіду, освіти та професійної діяльності. Для багатьох жінок професійна ідентичність стає важливим аспектом їхнього самовизначення та впевненості в собі. Переїзд до іншої країни, особливо в умовах вимушеної міграції, може призвести до втрати цієї ідентичності через зміни в статусі, відсутність можливостей працювати за фахом, мовні бар'єри та дискримінацію на ринку праці.

Для жінок-вимушених мігрантів із України, які опинилися під тимчасовим захистом у різних країнах ЄС, трансформація професійної ідентичності є особливо помітною. [2] Основними факторами, що впливають на цей процес, є:

- Мовні бар'єри
- Кваліфікаційні вимоги
- Гендерна роль та очікування
- Ринок праці в країні перебування.

Процес трансформації професійної ідентичності жінок-вимушених мігрантів зазвичай проходить через кілька етапів:[3]

1. Етап втрати:

У перші місяці після переїзду багато жінок стикаються з втратою професійної ідентичності. Вони не можуть працювати за своєю спеціальністю або взагалі не мають можливості працювати через законодавчі обмеження або інші бар'єри.

2. Етап пошуку:

Жінки починають адаптуватися до нових умов, шукають роботу, навіть якщо вона не відповідає їхній кваліфікації. Вони також активно шукають можливості для перекваліфікації або навчання.

3. Етап відновлення:

Після певного часу адаптації, набуття нових навичок і інтеграції на ринок праці, жінки можуть поступово відновити свою професійну ідентичність, хоча часто в новій формі. Це може бути робота в новій галузі або повернення до рідної професії, але з новими знаннями та досвідом.

Виклики та можливості у відновленні професійної ідентичності.

Одним із основних викликів, з якими стикаються жінки-вимушені мігранти, є необхідність пристосування до нових умов праці та соціальних норм. Проте, це також відкриває можливості для саморозвитку та особистісного зростання. Серед основних викликів: дискримінація та стереотипи, баланс між сім'єю та кар'єрою, психологічні труднощі.

Попри виклики, деякі жінки знаходять можливості для професійного зростання, використовуючи нові навички або започатковуючи власний бізнес у країнах перебування. Програми професійної перепідготовки та підтримка з боку урядів або неурядових організацій часто відіграють важливу роль у цьому процесі. Успішна трансформація професійної ідентичності значною мірою залежить від доступу до програм підтримки та інтеграції. Багато країн ЄС пропонують українським мігрантам освітні та перекваліфікаційні програми, допомогу з мовною адаптацією, а також консультації щодо ринку праці.

Програми, що спрямовані на підтримку жінок-вимушених мігрантів, включають:

- Курси мовної підготовки.
- Освітні програми для визнання або підтвердження кваліфікації.
- Професійні тренінги та консультування щодо пошуку роботи.
- Психологічну підтримку для подолання стресу та кризових ситуацій.

Трансформація професійної ідентичності жінок-вимушених мігрантів, зокрема українських жінок під тимчасовим захистом, є складним та багатогранним процесом. Він пов'язаний із викликами адаптації до нових культурних і професійних реалій, втратою попереднього соціального статусу, але водночас відкриває можливості для особистого розвитку та кар'єрного росту. Успіх цього процесу значною мірою залежить від доступності програм інтеграції, підтримки з боку приймаючих країн та зусиль самих жінок щодо адаптації до нових умов.

Список використаних джерел

1. Бих, Д., & Журавльова, О. (2018). Психологічні особливості професійної ідентичності студентів. У Л. В. Засекіна, & А. В. Кульчицька (Ред.), *Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (15 трав. 2018 р.) (с. 54–57). Луцьк.
2. Український центр економічних та політичних досліджень ім. Олександра Разумкова. (2024). *Дослідження гендерної специфіки вимушеної міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту* (с. 130–137). Київ.

3. Слюсаревський, М., & Блинова, О. Психологія міграції: навчальний посібник (с. 168–191).
4. Васильченко, О. (2024). Застосування концепту “ситуація” у дослідженні соціальної поведінки. *Вчені записки Університету “КРОК”*, № 3(75), 222–230.